

PRADEDANČIŲ STUDIJAS STUDENTŲ REFLEKTYVIOJI PEDAGOGINĖ PRAKTIKA: STUDENTŲ PATIRTYS IR PRAKTIKOS TOBULINIMO GALIMYBĖS

NERINGA STRAZDIENĖ¹, SADA RAMANAUSKIENĖ², AIDA NORVILIENĖ³

Klaipėdos universitetas (Lietuva)

ANOTACIJA

Straipsnyje analizuojamos bakalauro studijų programos studentų, atlikusių pirmąją praktiką ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose, refleksijos. Stebimosios praktikos metu studentai suvokė pedagogo darbo svarbą ir sudėtingumą, pasitikrino savo apsisprendimą dirbti pedagoginį darbą. Išryškėjo trys studentų savęs ir savo profesinės veiklos tobulinimo kryptys: dalykinių, didaktinių, psichologinių žinių įgijimo bei gebėjimų ugdymo; ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimo ir savęs bei savo asmeninių savybių tobulinimo. Studentai pateikė praktikos tobulinimo siūlymų praktikos vadovams, dėstytojams ir mokytojams mentoriams. Jų refleksijose išryškėję pirmosios praktikos ypatumai suponavo studijų proceso ir praktikos organizavimo tobulinimo galimybes.

PAGRINDINIAI ŽODŽIAI: *studentai, reflektvyioji pedagoginė praktika, studentų patirtys, praktikos tobulinimo galimybės.*

JEL KLASIFIKACIJA: I21; I23.

DOI: <https://doi.org/10.15181/rfds.v44i3.2637>

Įvadas

Valstybės ateities vizijoje „Lietuva 2050“ atskleistas siekis ugdyti „ateičiai ir prasmingam gyvenimui pasirengusį asmenį“ (2023, 55). Šių siekių įgyvendinimas priklauso nuo žmonių, kurie ugdo jaunąją kartą ir lemia bei kuria valstybės ateitį. Pedagogo profesija ir jo veikla visais laikais buvo valstybės bei visuomenės tobulėjimo, pažangos prielaida (Bourn 2016, Stromquist, 2018; Meirkulova, Gelišli, 2022). Šiandienos pasaulio, taip pat ir Lietuvos visuomenės transformacijos, mokslo ir technologijų pažangos kontekste neišvengiama mokytojų rengimo kaita. Tiek mokytojai, tiek ir mokiniai gyvena neapibrėžtame pasaulyje, kur kyla daugybė problemų, kurios diktuoja įvairius vaidmenis (Atjonen, 2015; Vanderlindea ir kt., 2016; Ingersoll, Collins, 2018; Jozauska, 2019; Butera ir kt., 2021). Vis labiau skiriasi mokytojo vaidmens ir motyvacijos rinktis pedagogo kelią suvokimas. Šiuolaikinio ugdymo kontekste svarbu, kad pasiryžęs tapti mokytoju

¹ Neringa Strazdienė – Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Pedagogikos katedros profesorė, daktarė (socialiniai mokslai)

Moksliniai interesai: ikimokyklinis, priešmokyklinis ir pradinis ugdymas, ugdymo(si) aplinkos kūrimas, sveikatos ugdymas, žaidimų ir laisvalaikio pedagogika

El. paštas: n.strazdiene@gmail.com

Tel. +370 615 415 95

² Sada Ramanauskienė – Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Pedagogikos katedros docentė, daktarė (socialiniai mokslai)

Moksliniai interesai: ankstyvasis, ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas, tyrimų metodologija, pedagogų rengimas

El. paštas: sada.ramanauskiene@ku.lt

Tel. +370 615 42097

³ Aida Norvilienė – Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakulteto Pedagogikos katedros docentė, daktarė (socialiniai mokslai), studijų prorektorė

Moksliniai interesai: pedagogų rengimas, ikimokyklinis ir pradinis ugdymas, tarpkultūrinis ugdymas ir ugdymo įstaigų vadyba

El. paštas: aida.norviliene@ku.lt

Tel. +370 656 15640

žmogus aiškiai suvoktų tokio savo pasirinkimo priežastis, šios profesijos galimybes, būtų motyvuotas ir vykdytų pokyčius plačiąja prasme. Įrodyta, kad mokinių akademiniai pasiekimai yra aukštesni tose visuomenėse, kuriose mokytojai suvokia savo profesiją ir ji yra vertinama (Burns, Darling-Hammond, 2014). Todėl mokytojų rengimo kokybė tampa prioritetine valstybės ir švietimo sritimi.

Mokytojo profesija neišvengiamai transformuojasi, nes mokymasis, informacijos perdavimas ir sąveika šiandien vyksta besikeičiančiomis sąlygomis. Ankstyvosios vaikystės, ikimokyklinio ir pradinio ugdymo studijų analizė aukštojo mokslo kontekste atskleidžia teorinį požiūrį į studijas (Vaillant, Marcelo, 2015) ir nepakankamą ugdymo proceso dalyvių sąveiką (Felices-De la Fuente, Charparro-Sainz, 2021). Tuo tarpu pedagoginė praktika būsimam pedagogui gali padėti įsitraukti į realų ugdymo(si) procesą ir sąveikauti su ugdytiniais (Bankauskienė, Masaitytė, 2015).

Lietuvos švietimo sistema keičiantis, kyla būtinybė stebėti ir analizuoti būsimųjų pedagogų pedagoginės praktikos vyksmą, šiame procese kylančias problemas, tobulinti pedagoginės praktikos organizavimo tvarką. Straipsnyje keliama Klaipėdos universiteto studentų, būsimųjų mokytojų, pedagoginės praktikos tobulinimo galimybių problema, kurios sprendimas grindžiamas studentų refleksijų analizės pagrindu. Keliami probleminiai tyrimo klausimai:

- kokia yra studentų nuomonė apie pedagogo profesiją ir jo veiklą po pedagoginės praktikos *Praktika 1*?
- kokia yra studentų nuomonė apie savęs ir savo profesinės veiklos tobulinimo galimybes?
- kokių pasiūlymų ir pageidavimų studentai pateikė dėl praktikos organizavimo po pirmosios pedagoginės praktikos?

Tyrimo objektas – Klaipėdos universiteto Vaikystės pedagogikos bakalauro studijų programos studentų pirmosios pedagoginės praktikos patirtys ir jos tobulinimo galimybės.

Tyrimo tikslas – atskleisti Klaipėdos universiteto Vaikystės pedagogikos bakalauro studijų programos studentų pirmosios pedagoginės praktikos patirtis ir jos tobulinimo galimybes studentų refleksijų analizės pagrindu.

Temos iširtumas. Pedagoginės praktikos organizavimo tvarka reglamentuojama Lietuvos švietimo ir teisiniuose dokumentuose, pedagoginės praktikos turinio, organizavimo ypatumai analizuoti įvairių autorių darbuose: M. Barkauskaitė, P. Pečiuliauskienė (2009); N. Bankauskienė, R. Masaitytė (2015); K. Skubic-Ermenc ir kt. (2015); V. Lamanuskas ir kt. (2016); E. V. Kravchenko ir kt. (2018); G. B. Shinysherova ir kt. (2018); H. Chongmouayang, N. V. Bui (2020); E. Insuasty, M. Jaime-Osorio (2020); M. W. C. Vereijken, R. M. Rijst (2021) ir kt. Reflektyviojo mokymo(si) aspektus ir reflektyvios praktikos reikšmę analizavo: R. Bubnys, V. Žydzūnaitė (2012); L. Y. Y. Foong ir kt. (2018); C. Pitsou, N. Lambropoulos (2020); A. M. Mohamed ir kt. (2022); P. Konečná ir kt. (2023). Studentų reflektyviosios pedagoginės praktikos klausimus aptarė S. Kovienė, A. Plaušnaitienė (2020); A. Henke ir kt. (2023).

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros ir dokumentų analizė, studentų refleksijų analizė, kokybinė turinio analizė.

1. Teoriniai reflektyviosios pedagoginės praktikos aspektai

Rengiant pedagogus svarbus yra ne tik fundamentalusis ir taikomasis aspektas, pedagoginių studijų struktūra ir jos eiliškumo logika, bet ir siekiamybė rengti mokytojus, atsižvelgiant į XXI amžiuje kylančius iššūkius. Vienas svarbiausių uždavinių pedagogų rengėjams yra įgalinti studentus veikti realioje erdvėje, t. y. ugdymo įstaigoje, kur, pasak M. Lukšienės, puoselėjamas ugdymo proceso dalyvių – ugdytojo ir ugdytinio – santykis, kurio pagrindas yra „dviejų veikėjų sąveika, bendravimas ir abiejų kaita“ (2000, 332). Šiai sąveikai svarbu, kad per pirmąją praktiką studentai turėtų galimybę rinktis pasyvų ir / ar aktyvų ugdomųjų veiklų, pamokų stebėjimo būdą, nes tai jiems leidžia susieti mokymosi žinias su savo mokymosi patirtimi (Korthagen 2010; Henke ir kt. 2023), kurti savo mokymosi patirtį ir ją reflektuoti. Pasak M. Mohamed'o ir kt. (2022), aukštajame moksle reflektyvioji praktika tapo dinamišku, dalyvaujamoju ir cikliniu procesu, kuris prisideda prie būsimųjų pedagogų profesinio tobulėjimo ir asmeninio augimo. Reflektyviojo mokymosi procese studentas yra „svarbiausias šio proceso dalyvis, kuris supranta, ką reiškia įsitraukti į apmąstymo procesą“ (Bubnys, Žydzūnaitė, 2012, 13). Studentai tampa ne pasyviais informacijos perė-

mėjais, bet aktyviais proceso dalyviais, įsitraukiančiais į savo žinių kūrimą ir patirties kaupimą. Reflekyvioji praktika moko studentus planuoti, įgyvendinti ir didinti savo veiklos efektyvumą, įsivertinti savo stipriąsias ir silpnąsias puses (Henke ir kt., 2023; Konečná ir kt., 2023), tad svarbi jų, būsimųjų pedagogų, profesiniam augimui (Henke ir kt., 2023). Šiai praktikai būdingi keturi tarpusavyje susiję komponentai: *apmąstymas* (veiksmų stebėjimas, peržiūra, prisiminimas), *būsimų veiksmų planavimas* (mąstymas ir svarstymas), *veikimas* (praktika, patirtis ir mokymasis) ir *vertinimas* (rezultatų interpretavimas ir įvertinimas) (Mohamed ir kt., 2022). Remiantis J. Dewey'aus reflekyviojo mąstymo apibrėžimu, mokymo praktikos refleksija apibrėžiama kaip sudėtingas mokymo praktikos tyrimo, geresnio supratimo ir tobulinimo (ateityje) procesas, grindžiamas turimomis žiniomis ir patirtimi. Mokymosi situacijų apmąstymas gali būti dviejų tipų, tai priklauso nuo apmąstymo laiko: veiklos refleksija *mokymosi situacijoje* skatina spontaniškus studento elgesio pokyčius; veiklos refleksija *po mokymosi situacijos* leidžia studentams kurti būsimas elgesio strategijas (Henke ir kt., 2023). Tačiau C. Wyss'as ir S. Mahler'is (2021) teigia, kad refleksija pedagogų rengimo procese šiuo metu viso savo potencialo neišnaudoja, tad pedagogus rengiantys specialistai reflekyviajai praktikai turėtų skirti daugiau dėmesio. Šiame straipsnyje analizuojamos studentų, būsimųjų pedagogų, veiklos refleksijos *po mokymosi situacijos* (Henke ir kt., 2023), kurios leidžia tiek studentams, tiek dėstytojams kurti būsimas elgesio strategijas.

2. Švietimo dokumentų apžvalga ir pedagoginės praktikos organizavimo tvarka Klaipėdos universitete

Būsimųjų pedagogų rengimo procesą Lietuvoje reglamentuoja šie dokumentai: Švietimo ir ugdymo studijų kryptių grupės aprašas (2015), Pedagogų rengimo modelio aprašas (2017), Pedagogų rengimo reglamentas (2018) ir kt. Juose akcentuojamas ne tik bendrųjų gebėjimų, bet ir vertybinių nuostatų ugdymas, ugdymo turinio sąsajos su realiu gyvenimu. Be to, reglamentuojama pedagoginė praktika, atskleidžiama nūdienos visuomenės poreikius atliepanti jos kaita. Pedagogų rengimo reglamente (2018) pedagoginė praktika apibūdinama kaip privaloma studijų proceso, kai ugdomos profesijos kompetencijos, dalis, realizuojama praktikos įstaigoje. Pedagogikos studijų modulį sudaro 60 ECTS (angl. *European Competence Training System*) kreditų studijų dalykų, kurie būtini siekiant įgyti pedagogo kvalifikaciją (pedagogikos, psichologijos, didaktikos ir kt.). Iš šių kreditų ne mažiau kaip 30 skiriama pedagoginei praktikai.

Klaipėdos universiteto Vaikystės pedagogikos studijų programos studentams organizuojamos pedagoginės praktikos tvarka pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Studentų praktika ir jų vaidmenys

Eil. Nr.	Studijų dalykas	Kreditų skaičius	Semestras	Studento vaidmuo jam atliekant praktiką
1.	Praktika 1	5	1	Stebėtojas
2.	Praktika 2	5	4	Mokytojo asistentas
3.	Praktika 3	8	6	Dirbantis globojant mentoriui ir praktikos vadovui
4.	Praktika 4	12	8	Savarankiškai dirbantis, stebint mentoriui ir praktikos vadovui

Ypač svarbi šiame kontekste pirmoji studentų pedagoginė praktika *Praktika 1*, kai jie turi galimybę susipažinti:

- su įvairiomis ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigomis, jų specifika;
- stebėti ir analizuoti mokytojo veiklą bei vaidmenis;
- reflektuoti savo patyrimą, išžvelgti teigiamas ir neigiamas jo puses;
- permąstyti įgytas kompetencijas;
- projektuoti savo profesinio tobulėjimo būdus;
- pasitikrinti savo apsisprendimą tapti mokytoju.

Taigi šis tyrimas sutelktas į studentų, atlikusių *Praktika 1*, refleksijų analizę.

3. Tyrimo metodologija

Tyrimo idėja ir organizavimas. Tyrimo idėją lėmė poreikis rengti aukštos kvalifikacijos, šiuolaikiškus švietimo iššūkius pasirengusį atliepti pedagogą. Studentų pedagoginės praktikos organizavimas nemaža dalimi lemia būsimųjų pedagogų rengimo darbo rinkai kokybę. Siekiant nustatyti pedagoginės praktikos tobulinimo galimybes, pasirinkta kokybinė tyrimo strategija, nes tik giluminis reiškinių suvokimas padėtų įgyvendinti užsibrėžtus siekinius (Žydzūnaitė, Sabaliauskas, 2017; Petruškevičiūtė, 2018 ir kt.). Šiame straipsnyje pristatome studentų refleksijų analizę: siekėme iširti Klaipėdos universiteto Vaikystės pedagogikos bakalauro studijų programos studentų, atlikusių pirmąją praktiką *Praktika 1* ikimokyklinio ir pradinio ugdymo įstaigose, patirtis ir išvalgas. Numatoma, kad tyrimas bus tęstinis, apims ne tik pirmosios, bet ir visų kitų studijų metų pedagoginių praktikų studentų refleksijas. Jos buvo rašomos kaip *Praktikos aplanko* dalis. Vykdamas *Praktikos 1* instruktažą studentams paaiškinta refleksijų svarba apmąstant per praktiką įgytą patirtį ir suvokimą. Studentų prašyta skirti dėmesį kiekvienam klausimui, atsakyti išsamiai, ypač atkreipti dėmesį į prašymą kritiškai įvertinti praktikos organizavimą, pateikti pastabų ir pasiūlymų.

Tyrimo dalyviai. Tyrime dalyvavo 30 pirmo kurso Vaikystės pedagogikos studijų programos studentų, 20 iš jų – nuolatinis ir 10 – nuolatinis-sesijinis studijų formos studentų; 1-as vyras, 29 – moterys; tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis – 26,33 metų. Nuolatinis studijų grupėje amžiaus vidurkis – 20,10 metų (vyriausias – 41-erių, jauniausias – 18-os metų amžiaus); nuolatinis-sesijinis studentų grupėje amžiaus vidurkis sudarė 32,56 metų (vyriausias – 46-erių, jauniausias – 23-ejų metų amžiaus).

Duomenų rinkimas. Duomenys rinkti 2023 m. gruodžio – 2024 m. sausio mėn. Tiriamųjų prašyta raštu atsakyti į „Veiklos refleksijos“ klausimus, kurie pateikti *Praktikos 1* aplanke, kaip viena iš užduočių. Prie užduoties nurodytas reikalavimas: „Į klausimus atsakykite kuo išsamiau, pateikdami argumentų.“ Šiame straipsnyje pateikiame trijų klausimų, kurie labiausiai susiję su tyrimo siekiniais ir geriausiai gali atliepti tyrimo tikslą, atsakymų analizę. Visi klausimai – atvirojo tipo. Pirmuoju klausimu siekta sužinoti tiriamųjų nuomonę dėl to, kaip atlikus praktiką keitėsi jų požiūris į pedagogo profesiją ir jo veiklą. Antruoju klausimu domėtasi tyrimo dalyvių nuomone dėl to, kur būtent jiems reikėtų dar tobulėti. Trečiuoju klausimu prašyta studentų išreikšti savo nuomonę, nurodant pageidavimus ir pasiūlymus, kaip reikėtų tobulinti praktikos organizavimo procesą. Visi surinkti duomenys surašyti į lentelę *Excel 20* programoje, koduojant tyrimo dalyvius dviguba koduote (pvz.: 1K22N1 ir S1) tęstiniam (nurodomas kursas, stojimo metai, eilės numeris) ir vienkartiniam (nurodomas eilės numeris) duomenų naudojimui. Šioje analizėje taikyta paprastoji koduotė, nurodant tyrimo dalyvio pateiktos informacijos eilės numerį (pvz.: S1).

Duomenų analizė. Surinkti duomenys analizuoti kokybinės turinio analizės metodu. Refleksijų tekstai skaityti po keletą kartų, siekiant suvokti jų turinį, išskirti informaciniai vienetai, jie sugrupuoti pagal prasmes. Vėliau turima informacija abstrahuota ir pergrupuota, suteikti apibendrinantys pavadinimai prasmų grupėms. Duomenų analizė atlikta remiantis metodologiniais nurodymais (Kardelis, 2016; Bitinas, Rupšienė, Žydzūnaitė, 2008 ir kt.). Pasisakymų skaičius lentelėse su informantų skaičiumi nesutampa, nes informantai pateikė po vieną ar kelis teiginius.

Tyrimo etika. Vykdamas tyrimą laikytasi tyrimo etikos reikalavimų ir atitikties mokslinio tyrimo etikai principų: patikimumo, sąžiningumo ir pagarbos. Vadovautasi „Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairėmis“ (2020).

4. Tyrimo radiniai

Tyrimu siekėme sužinoti pedagogines studijas pradedančių studentų nuomonės dėl pedagogo profesijos ir pedagoginės veiklos. Studentų klausėme, *ar po pedagoginės praktikos „Praktika 1“ pasikeitė jų nuomonė dėl pedagogo profesijos ir jo veiklos?* Išanalizavę studentų pasisakymus matome, kad studentų nuomonės tolygiai pasiskirstė į dvi kategorijas (2 lentelė).

2 lentelė. Studentų nuomonės dėl pedagogo profesijos ir jo veiklos po pedagoginės praktikos

Nesikeitė (15)	Pasikeitė (15)
<ul style="list-style-type: none"> • žvelgė realistiškai, pasitvirtino ankstesnė nuomonė apie pedagogo profesiją (7) 	<ul style="list-style-type: none"> • sustiprino pasiryžimą dirbti pedagogu (6)
<ul style="list-style-type: none"> • išryškėjo, kad pedagogo profesija sudėtinga, reikia įdėti daug pastangų ir turėti pašaukimą (6) 	<ul style="list-style-type: none"> • pedagogo profesija atsiskleidė platesniame kontekste (7) • suprato, kad norėtų dirbti su vyresniais vaikais (1)
<ul style="list-style-type: none"> • nepaaiškino (2) 	<ul style="list-style-type: none"> • nuomonę pakeitė kardinaliai – informantas neįvertino pedagogo darbo sunkumo (1)

Nepakitusi studentų nuomonė dėl pedagogo profesijos ir jo veiklos po pedagoginės praktikos. Dalis studentų į pedagogo profesiją žvelgė realistiškai, tad jie tik pasitvirtino savo nuomonę dėl pedagogo profesijos ir jo veiklos (7), pvz.: „Realistiškai žvelgiau į pedagogo profesijos sudėtingumą. Susidūrus su sunkumais turi būti tvirtas pagrindas, nuo kurio būtų galima atsispirti“ [S1]. Dalis informantų teigė, kad jų nuomonė nesikeitė, bet jie įvertino pedagogo profesijos sudėtingumą (6).

Pakitusi studentų nuomonė dėl pedagogo profesijos ir jo veiklos po pedagoginės praktikos. Kiti studentai po *Praktikos 1* nuomonę dėl pedagogo profesijos pakeitė: vieniems ši praktika sustiprino pasiryžimą dirbti pedagoginį darbą (6), pvz.: „Noras tapti pedagogu sustiprėjo, nors teko patirti isterijų, ašarų, bet tai manęs neatbaidė. Ši profesija tikrai skirta man“ [S10], kiti pedagogo profesiją suvokė platesniame kontekste (7). Vienam informantui pirmoji praktika padėjo pasirinkti pedagoginę kryptį – dirbti su šiek tiek vyresniais vaikais. Viena informantė teigė nuomonę pakeitusi kardinaliai: „Nuomonę pakeičiau kardinaliai. Nebuvau įvertinusi pedagogo sunkaus, atsakingo darbo, daugybės pareigų, negalvočiau, kad tai reikalauja labai daug kūrybiškumo, energijos...“ [S8].

Mokytojo profesinė veikla ypatinga, nes jis remiasi savo žinojimu, gebėjimais, išmintimi, jausmais, patyrimu ir vertybėmis. Tad mokytojui ypač svarbu save pažinti, išnaudoti savo stipriąsias puses ir kontroliuoti silpnąsias, nuolat tobulėti ir keistis atsižvelgiant į pasirinktą kryptį. Siekėme išsiaiškinti, kokias savęs tobulinimo galimybes studentai mato, tad jų klausėme: *kaip Jūs manote, kur jums reiktų dar patobulėti?* (3 lentelė).

Studentų refleksijų analizė atskleidė tris savęs ir savo profesinės veiklos tobulinimo kryptis: dalykinių, didaktinių ir psichologinių žinių įgijimo bei gebėjimų ugdymo; ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimo ir savęs bei savo asmeninių savybių tobulinimo.

Dalykinių, didaktinių ir psichologinių žinių įgijimo bei gebėjimų ugdymo kryptis. Didelė dalis informantų teigė, kad jiems trūksta žinių įvairiais aspektais: tiesiog teorinių (1); didaktikos – apie mokymo(si) metodus (1); specialiosios pedagogikos – darbo su specialiujų ugdymosi poreikių ir raidos sutrikimą turinčiais vaikais (3); psichologijos – apie vaikų amžiaus ypatumus (1); konfliktų sprendimo (1), pvz.: „Noriu įgyti daugiau žinių apie metodus, kurie padeda grupėje išlaikyti ribas ir taisykles bei konfliktinių situacijų sprendimą“ [S1]; dėl vaikų drausminimo būdų (3), pvz.: „Trūksta žinių vaikų teisingo ir tinkamo drausminimo srityje“ [S4].

Ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimo kryptis. Pirmoji pedagoginė praktika padėjo studentams „pamatyti“ mokytojo profesinės veiklos lauką – suvokti žinių ir gebėjimų aprėptis, darbo apimtį, jų specifiką. Studentai savo pasisakymuose atskleidė ne tik dalykinių ir psichologinių žinių svarbą, bet ir ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimo būtinybę. Pažymėjo, kad jiems svarbu patobulinti organizacinius (1), bendradarbiavimo su vaikais ir pedagogais (3) gebėjimus, pvz.: „Tobulinti bendradarbiavimą su vaikais ir pedagogais, nes kartais negebu išreikšti savo nuomonę ar paklausti“ [S9]; mokytis planuoti, organizuoti, analizuoti veiklas (3), pvz.: „Turiu mokytis padirbėti ties ugdymo planais, darželio rutina...“ [S15].

3 lentelė. Studentų nuomonės dėl jų tobulinimosi galimybių

Dalykinių, didaktinių, psichologinių žinių įgijimas, gebėjimų ugdymasis (10)	Ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimas (9)	Savęs ir savo asmeninių savybių tobulinimas (14)	Nenurodė (3)
<ul style="list-style-type: none"> • įgyti žinių apie mokyimo(si) metodus(1) 	<ul style="list-style-type: none"> • gebėjimai, kaip ir įgūdžiai, yra formuojami, įtvirtinami ir tobulinami (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • išmokti pasitikėti savimi ir nenuvertinti savęs (3) 	<ul style="list-style-type: none"> • nenurodė jokių galimybių (2)
<ul style="list-style-type: none"> • įgyti teorinių žinių (nesukonkretino) (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • mokytis bendradarbiauti su vaikais ir pedagogais (3) 	<ul style="list-style-type: none"> • įgyti drąsos (5) 	<ul style="list-style-type: none"> • pripažino tobulėjimo būtinumą, bet nesukonkretino (1)
<ul style="list-style-type: none"> • įgyti žinių apie vaikų amžiaus ypatumus (1) 	<ul style="list-style-type: none"> • mokytis planuoti, organizuoti, analizuoti veiklas (3) 	<ul style="list-style-type: none"> • tobulinti save, priimant reikšmingus sprendimus (1) 	
<ul style="list-style-type: none"> • įgyti žinių apie konfliktų sprendimą (1) 		<ul style="list-style-type: none"> • tobulinti asmenines savybes (nesukonkretino) (1) 	
<ul style="list-style-type: none"> • įgyti žinių apie vaikų drausminimo būdus (3) 		<ul style="list-style-type: none"> • išmokti reikšti savo nuomonę, mintis, paklausti (3) 	
<ul style="list-style-type: none"> • mokytis dirbti su specialiųjų ugdymosi poreikių ir raidos sutrikimą turinčiais vaikas (3) 		<ul style="list-style-type: none"> • atsikratyti įtampos, išmokti atsipalaiduoti (1) 	

Savęs ir savo asmeninių savybių tobulinimo kryptis. Refleksijų analizė atskleidė, kad studentai suvokia mokytojo asmenybės ir jo asmeninių savybių, kurios gali būti mokytojo profesinės sėkmės ar nesėkmių laidas, svarbą. Nemaža dalis informantų teigė, kad jiems reikia įgyti drąsos (5) ir išmokti pasitikėti savimi, nenuvertinti savęs (3), pvz.: „Man reikia patobulėti dėl pasitikėjimo savimi, nes tai kliudo darbui, ypač bijojimas daryti klaidas, savęs nuvertinimas...“ [S3]. Kiti informantai teigė, kad jiems svarbu išmokti reikšti savo nuomonę, mintis, paklausti (3), tai taip pat gali būti siejama su drąsos įgijimu ir saviverte, pvz.: „...trūksta drąsos reiškiant mintis ir nuomonę“ [S13]. Dalis studentų pažymėjo, kad jie norėtų asmeniškai tobulėti priimdami svarbius sprendimus (1); tiesiog tobulinti asmenines savybes (nesukonkretino) (1); atsikratyti įtampos, išmokti atsipalaiduoti (1), pvz.: „Ir dar negaliu atsipalaiduoti, kai stebi suaugę“ [S7].

Vienas informantas nurodė tobulėjimo būtinumą, bet savo pasisakymo nesukonkretino (1): „Tobulėti tikrai yra kur, bet viskas ateis su laiku“ [S17]. Du informantai nenurodė jokių tobulinimosi galimybių.

Studentų pageidavimai, pasiūlymai dėl praktikos organizavimo. Vienas iš siekinių prašant studentų atsakyti į refleksijos klausimus, buvo sužinoti jų nuomonę dėl praktikos organizavimo tobulinimo. Surinktus duomenis suskirstėme į tokias grupes: pateikė pasiūlymų praktikos vadovams, dėstytojams; pateikė pasiūlymų mokytojams mentoriams; pageidavimų, pasiūlymų neturėjo, išreiškė dėkingumą ir pasitenkinimą praktikos organizavimu (4 lentelė).

4 lentelė. Studentų nurodyti pageidavimai, pasiūlymai dėl praktikos organizavimo tobulinimo

Pasiūlymai praktikos vadovams dėstytojams (12)*	Pasiūlymai mokytojams mentoriams (10)	Pageidavimų, pasiūlymų neturėjo (8)
<ul style="list-style-type: none"> ilginti praktikos laiką (8) 	<ul style="list-style-type: none"> aktyviau įtraukti studentus į grupėse vykdomas veiklas, sudaryti galimybę veikti (5) 	<ul style="list-style-type: none"> pageidavimų, pasiūlymų neturėjo, komentarų nepateikė (5)
<ul style="list-style-type: none"> paskirstyti praktikos laiką įvairiose įstaigose ir grupėse (6) 	<ul style="list-style-type: none"> nebijoti priimti studentų praktikai (2) 	<ul style="list-style-type: none"> pageidavimų, pasiūlymų neturėjo, pateikė komentarų (3)
<ul style="list-style-type: none"> praktikos laiką paskirstyti įvairiu darbo dienos laiku (4) 	<ul style="list-style-type: none"> supažindinti su grupės veikla (1) 	
<ul style="list-style-type: none"> suteikti pedagoginių žinių dirbti su spec. poreikių vaikais (2) 	<ul style="list-style-type: none"> bendradarbiauti nuoširdžiai ir emociškai šiltai (1) mokytojai turi būti informuoti apie studentų praktiką (1) 	

Pasiūlymai praktikos vadovams dėstytojams. Studentų refleksijose dažniausiai stebimas pageidavimas ilginti praktikos laiką: „...norėjosi ilgesnį laiką praleisti praktikoje, atrodo per mažai laiko“ [S19], ir paskirstyti jį ne vienoje institucijoje ar grupėje, o keliuose: „Praktika labai smagi ir įdomi, tik norisi pamatyti kelias grupes per tą laiką. Vieną dieną skirti kelias valandas vienoje grupėje, o kitą kitoje“ [S20], bei skirtingu laiku: „Praktika galėtų vykti 2 kartus savaitėje. Veiklos visada vienodos, norėjosi daugiau“ [S14]; „Praktika turėtų vykti skirtingu laiku ir skirtingom dienom, nes norisi išvysti skirtingą veiklą“ [S7]. Keletas studentų pastebėjo, kad jiems trūksta pedagoginių žinių: „Labiau būti susipažinus apie bendravimą su vaikais ir ypač su turinčiais spec. poreikių“ [S8].

Pasiūlymai mokytojams mentoriams. Studentai išreiškė norą, kad mokytojai aktyviau įtrauktų juos į grupėse vykdomas veiklas, sudarytų galimybę veikti: „...kad skatintų įsitraukti į grupės veiklas, kad nevyktų tik stebėjimas iš šalies. Duoti galimybę pasireikšti“ [S2]; „Norėčiau, jog labiau mokytojos įtrauktų į veiklas ar pačioms leistų praveisti“ [S6]. Nedidelė dalis studentų išreiškė pageidavimą mokytojams mentoriams nebijoti priimti studentų praktikai „...nebijoti priimti studentus ar jaunus specialistus praktikai“ [S17]; „...nebijoti priimti jaunesnių kolegų“ [S9]. Vienas studentas pageidavo, kad būtų supažindintas su grupės tvarka „...kad supažindintų su vidaus taisyklėmis, tikslais, uždaviniais“ [S11], ir emociškai šilto mokytojų bendravimo: „Padėtų šiltas, nuoširdus bendradarbiavimas, kad galėčiau įsitraukti į veiklas“ [S11]. Vienas praktikantas nurodė, kad mokytojai nebuvo tinkamai informuoti: „Mokytojoms buvo suteikta per mažai informacijos apie mūsų praktiką, nežinojo, kaip prie jos prisidėti, ką parodyti. Tačiau mokytoja savaip viską puikiai pristatė ir parodė, papasakojo“ [S18].

Pasiūlymų, pageidavimų neturėjo. Dalis studentų nurodė pageidavimų ir pasiūlymų neturintys, tačiau keletas pakomentavo: „Pasiūlymų, pageidavimų neturiu, viskas labai patiko, jaučiasi įdėtos pastangos, kad viskas praeitų sklandžiai“ [S17]; „Pasiūlymų neturiu, praktika puikiai organizuojama, viskas aišku ir konkrečiu“ [S1].

Išvados ir diskusija

Pedagoginės praktikos rengiant būsimuosius mokytojus ypač reikšmingos, veiksmingos praktikos vykdymas neatsiejamas nuo studentų reflektavimo apie ugdymo(si) proceso organizavimą, jo tobulinimą, profesinį ir asmeninį tobulėjimą. Nustatyta, kad reflektvyvioji mokymo praktika padeda mokytojams planuoti, vykdyti ir tobulinti savo veiklą, iš naujo įvertinti savo stipriąsias ir silpnąsias puses (Zahid ir kt., 2019). M. Kramer'is (2018) nustatė teigiamą reflektvyviosios praktikos poveikį mokytojų profesiniam tobulėjimui. Todėl būsimiesiems mokytojams svarbus nuolatinio planavimo, veikimo apmąstymo, asmeninio tobulėjimo procesas. Mūsų tyrimo radiniai leidžia teigti, kad *Praktika 1*, vykdoma pirmajame semestru, yra ypač reikšminga ir būtina pradėjus pedagogines studijas. Ji leidžia studentams: *įvertinti mokytojo profesijos sudėtingumą, pasitikrinti apsisprendimą būti mokytoju, pažinti savo stipriąsias bei silpnąsias puses ir numatyti tobulėjimo kryptis.*

Pradedančių pedagogines studijas studentų nuomonės dėl pedagogo profesijos ir pedagoginės veiklos po pirmosios praktikos pasiskirstė į dvi dalis: dalis studentų savo nuomonės nepakeitė, kita dalis savo nuomonę apie pedagogo profesiją ir pedagoginę veiklą pakeitė. Kai kurie studentai į pedagogo profesiją žvelgė realistiškai, tad jie tik pasitvirtino savo nuomonę apie pedagogo profesiją ir veiklą; kiti savo nuomonės apie pedagogo profesiją ir pedagoginę veiklą nepakeitė, bet įvertino pedagogo profesijos sudėtingumą.

Studentų refleksijų analizė išryškino tris savęs ir savo profesinės veiklos tobulinimo kryptis: dalykinių, didaktinių ir psichologinių žinių įgijimo bei gebėjimų ugdymo; ugdymo(si) proceso valdymo gebėjimų tobulinimo ir savęs bei savo asmeninių savybių tobulinimo. Išryškėjusios studentų savęs tobulinimo kryptys atskleidė sustiprėjusią motyvaciją įgyti būtinų mokytojo profesinės veiklos kompetencijų.

Siekiant tobulinti studentų pedagoginės praktikos organizavimą svarbu sutelkti dėmesį ne tik į numatytą praktikos vykdymą, bet ir atsižvelgti į kiekvieną studentą kaip unikalią asmenybę, kuriai reikia padėti atskleisti savo stipriąsias asmenines ir profesines puses. Didelį vaidmenį šiame kontekste vaidina mentorius, nes jo gebėjimas bendrauti ir bendradarbiauti su studentais, perteikti jiems savo žinias ir gebėjimus užtikrina atitinkamą praktikos kokybę (Lamanauskas ir kt., 2016). Tyrimai atskleidė, kad pradedantiesiems mokytojams reikia tinkamos paramos, kad galėtų giliau apmąstyti savo veiklą, „kitų“ vaidmuo atliekant refleksiją ir žinių generavimo rezultatas sukuria gilių apmąstymų pagrindą (Foong ir kt., 2018). Tad šiuo požiūriu reikšmingas pačių studentų, mokytojų-mentorų ir praktikos dėstytojų įsitraukimas į reflektavimo procesą, paremtą nuolatiniu bendravimu ir bendradarbiavimu. Studentų refleksijose išryškėję pirmosios praktikos ypatumai suponavo studijų proceso ir praktikos organizavimo tobulinimo galimybes:

- atskleistos studentų savęs ir savo profesinės veiklos tobulinimo kryptys padeda studijų programos dėstytojams kryptingai projektuoti dėstomų dalykų turinį ir nuolat jį tobulinti;
- siekiama pedagogines praktikas kaupti refleksyvių praktikų linkme, skatinant į studentų reflektavimo procesus aktyviau įsitraukti tiek pačius studentus, tiek ir mokytojus-mentorius, dėstytojus-tutorius bei kitus ugdymo(si) proceso dalyvius;
- atsižvelgiant į studentų išsakytus pasiūlymus dėl praktikos organizavimo, numatoma pirmai pedagoginei praktikai vienoje ugdymo įstaigoje skirti dvi dienas, leidžiant studentams modeliuoti savo dalyvavimą įstaigos veiklose bei sudarant galimybę stebėti tiek rytines, tiek popietines ugdomasias veiklas.

Tyrimo ribotumai. Mūsų tyrime studentų pedagoginės praktikos tobulinimo galimybes analizuotos vieno studentų kurso refleksijų pagrindu. Gilesnį šios problemos vaizdą išryškintų ilgalaikė studentų pirmosios praktikos stebėseną ir studentų refleksijų analizę. Nepaisant minėto apribojimo šios išvados suteikia naujų įžvalgų apie šiandienos jaunų žmonių, pradedančių pedagogines studijas, nuomones, jų kaitą po pirmosios praktikos; profesinių gebėjimų ir savęs tobulinimo bei praktikos tobulinimo galimybes.

Rekomendacijos tolesniems tyrimams. Atliekant tolesnius tyrimus, rekomenduojama praplėsti pirmosios pedagoginės praktikos tobulinimo supratimą mokytojų-mentorų ir dėstytojų-tutorių įžvalgomis. Kita vertus, svarbu analizuoti visų pedagoginėse studijose numatytų pedagoginių praktikų realizavimo galimybes, paskirų praktikų organizavimo ypatumus, jų tarpusavio ryšį, pedagoginių praktikų realizavimo stiprybes ir trikdžius, kt. Vertingi būtų ilgalaikiai praktikos stebėsenos ir studentų refleksijų tyrimai.

Literatūra

- Atitikties mokslinių tyrimų etikai vertinimo gairės.* (2020). Lietuvos Respublikos akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus 2020 m. gruodžio 10 d. įsakymas Nr. V-60. <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/1a13d0423daf11ec99bbc1b08701c7f8?jfwid=18ynyncwat>
- Atjonen, P. (2015). The importance of the teaching profession in 21st century Finland. *Edukacija*, 2 (133), 5–23. <http://www.edukacja.ibe.edu.pl>.
- Bankauskienė, N., Masaitytė, R. (2015). Pedagoginė praktika kaip svarbus pedagogų rengimo veiksnys. *Andragogika*, 1 (6), 131–144. DOI: <http://10.15181/andragogy.v5i0.960>.
- Barkauskaitė, M., Pečiuliauskienė, P. (2009). Universitetinės pedagoginės praktikos turinio ir struktūros projektavimo konstruktyvistinės įžvalgos. *Pedagogika*, 96, 43–48. <https://www.lituanistika.lt/content/23396>.

- Bitinas, B., Rupšienė, L., Židžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija.
- Bourn, D. (2016). Teachers as agents of social change. *International Journal of Development Education and Global Learning*, 7 (3), 63–77. DOI: <http://10.18546/IJDEGL.07.3.05>.
- Bubnys, R., Žydžiūnaitė, V. (2012). *Reflektyvus mokymas(is) aukštosios mokyklos edukacinėje aplinkoje*. Mokslo studija. Šiauliai: Šiaulių valstybinė kolegija, Vytauto Didžiojo universitetas.
- Burns, D., Darling-Hammond, L. (2014). *Teaching Around the World: What Can TALIS Tell Us?* Stanford, CA: Stanford Center for Opportunity Policy in Education. https://edpolicy.stanford.edu/sites/default/files/publications/teaching-around-world-what-can-talis-tell-us_3.pdf
- Butera, F., Batruch, A., Autin, F., Mugny, G., Quiamzade, A., Pulfrey, C. (2021). Teaching as Social Influence: Empowering Teachers to Become Agents of Social Change. *Social Issues and Policy Review*, 15 (1), 323–355. DOI: <https://doi.org/10.1111/sipr.12072>.
- Chongmouayang, H., Bui, N. V. (2020). International Experience in Organization of Teaching Practice in Teacher Training and some Recommendations. *Vietnam Journal of Education*, 4 (2), 80–84. DOI: <https://doi.org/10.52296/vje.2020.24>.
- Felices-De la Fuente, M. M., Charparro-Sainz, A. (2021). Opinions of Future Teachers or Training in Social Sciences Didactic. *Frontiers in Education*, 6. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/educ.2021.803289/full>,
- Foong, L. Y. Y., Nor, M. B. M., Nolan, A. (2018). The influence of practicum supervisors' facilitation styles on student teachers' reflective thinking during collective reflection. *Reflective Practice*, 19 (2), 225–242. DOI: <http://10.1080/14623943.2018.1437406>.
- Henke, A., Westphal, A., Hußner, I., Lazarides, R. (2023). How do you feel reflecting on your teaching practice? *Zeitschrift für Erziehungswissenschaft*, 26 (4), 4–23. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11618-023-01186-4>.
- Jozauska, K. (2019). Teacher Authority in School. *Society. Integration. Education*. Proceedings of the International Scientific Conference, 2, 171–108. DOI: <https://doi.org/10.17770/sie2019vol.2.3876>.
- Ingersoll, R. M., Collins, G. J. (2018). The Status of Teaching as a Profession. In J. Ballantine, J. Spade, J. Stuber (eds.). *Schools and Society: A Sociological Approach to Education*, 6th Ed. CA: Pine Forge Press/Sage Publications, 199–213. <https://www.gse.upenn.edu/system/files/The-status-of-teaching-as-a-profession.pdf>.
- Insuasty, E. A., Jaime-Osorio, M. F. (2020). Transforming pedagogical practices through collaborative work. *Profile: Issues in Teachers' Professional Development*, 22 (2), 65–78. DOI: <http://10.15446/profile.v22n2.80289>.
- Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai* (edukologija ir kiti socialiniai mokslai). Kaunas: Judex.
- Konečná, P., Smolka, P., Trčková, K., Václavíková, Z., Žáček, M. (2023). Innovation of Pedagogical Practices of Future Teachers. *Education Sciences*, 13, 355. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13040355>.
- Kovienė, S., Plaušinitienė, A. (2020). Studentų pedagoginės praktikos pradinėje mokykloje refleksijos: pedagoginės praktikos tobulinimo kontekstas. *Švietimas: politika, vadyba, kokybė*, 12 (1), 8–19. <https://oaji.net/articles/2020/513-1595571092.pdf>.
- Korthagen, F. A. J. (2010). Situated learning theory and the pedagogy of teacher education: Towards an integrative view of teacher behavior and teacher learning. *Teaching and Teacher Education*, 26 (1), 98–106. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2009.05.001>.
- Kravchenko, E. V., Galustyan, O. V., Kovtunenka, L. V., Kolosova, L. A. (2018). Pedagogical Practice of Students. *Education*, 39 (17), 39. <https://www.revistaespacios.com/a18v39n17/a18v39n17p31.pdf>.
- Kramer, M. (2018). Promoting teachers' agency: reflective practice as transformative disposition. *Reflective Practice*, 19, 211–224. DOI: <https://doi.org/10.1080/14623943.2018.1437405>.
- Lamanauskas, V., Makarskaitė-Petkevičienė, R., Lukavičienė, V. (2016). The Development of Pedagogical Internship: Mentor and Student Activity and Experience Aspects. *Bulgarian Journal of Science and Education Policy (BJSEP)*, 10 (2), 250–272. https://www.researchgate.net/publication/319442796_THE_DEVELOPMENT_OF_PEDAGOGICAL_INTERNSHIP_MENTOR_AND_STUDENT_ACTIVITY_AND_EXPERIENCE_ASPECTS
- Lukšienė, M. (2000). *Jungtys*. Vilnius: Alma littera.
- Meirkulova, A., Gelişli, Y. (2022). The social status of the teaching profession: Teachers' views in Turkey and Kazakhstan. *Hacettepe University Journal of Education*, 37 (2), 424–439. https://www.researchgate.net/publication/357782385_The_Social_Status_of_the_Teaching_Profession_Teachers_Views_in_Turkey_and_Kazakhstan.
- Mohamed, M., Rashid, R. A., Alqaryouti, M. H. (2022). Conceptualizing the complexity of reflective practice in education. *Frontiers in Psychology*, 13, 1008234. DOI: <http://10.3389/fpsyg.2022.1008234>.
- Pedagogų rengimo modelio aprašas*. (2017). <https://eseimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/01388c40998611e78d46b68e19efc509?jfwid=5w7avl4go>.
- Pedagogų rengimo reglamentas*. (2018). <https://www.panrs.lt/wp-content/uploads/2020/05/ISAKYMONR.V54%C5%BEDEL1.pdf>
- Petruškevičiūtė, A. (2018). Pedagoginės patirties apibendrinimo metodologija kaip ugdymo realybės tobulinimo prielaida. *Socialinis ugdymas / Personalizuotas ugdymas visiems*, 48 (1), 25–36. <https://portalcris.vdu.lt/server/api/core/bitstreams/ac6e4f79-d0c9-43c9-a289-6d15c657d5d7/content>.

- Pitsou, C., Lambropoulos, N. (2020). Pedagogy Students' Reflective Practice: a Blended Learning Intervention. *European Journal of Education Studies*, 7 (12), 292–318. DOI: <http://10.46827/ejes.v7i12.3418>.
- Shinysherovala, G. B., Yessimov, B. K., Childibayev, J., Tuleubayev, Z., Ziyayeva, G. K., Alpysbaikyzy, M. (2018). Organizationally-Pedagogical Aspect of Preparation of Students to Professional Activity in the Process of Educational Practice. *Journal of Social Studies Education Research*, 9 (1), 1–10. <https://dergipark.org.tr/download/article-file/496786>.
- Skubic-Ermenc, K., Živković-Vujisić, N., Spasenović, V. (2015). Theory, Practice and Competences in the Study of Pedagogy – Views of Ljubljana and Belgrade University Teachers. *CEPS Journal*, 5 (2), 35–55. DOI: <http://10.25656/01:10993>.
- Stromquist, N. P. (2018). *The Global Status of Teachers and the Teaching Profession*. Brussels: Published by Education International. https://ei-ie-al.org/sites/default/files/docs/2018_ei_research_statusofteachers_eng_final.pdf.
- Švietimo ir ugdymo studijų krypčių grupės aprašas. (2015). <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/5c4afaf0a04a11e591078486468c1c39?jfwid=j7125jw5g>.
- Vaillant, D., Marcelo, C. (2015). *El ABC y D de la formación docente*. Madrid: Editorial Narcea. <https://www.redalyc.org/pdf/3382/338246883010.pdf>.
- Valstybės ateities vizija „Lietuva 2050“. (2023). <https://lrv.lt/lt/lietuva-2050/>.
- Vanderlinde, R., Tuytensa, M., De Wevera, B., Aeltermana, A. (2016). *Professional learning in education – Challenges for teacher educators, teachers and student teachers*. Gent, Academia Press. <https://library.oapen.org/bitstream/id/a7eba1c5-cf38-4c2e-9575-c104d05b4830/639595.pdf>.
- Vereijken, M. W. C., Rijst, R. M. (2021). Subject matter pedagogy in university teaching: how lecturers use relations between theory and practice. *Teaching in Higher Education*. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13562517.2020.1863352>.
- Zahid, M., Khanam, A. (2019). Effect of Reflective Teaching Practices on the Performance of Prospective Teachers. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 18, 32–43. <http://www.tojet.net/articles/v18i1/1814.pdf>
- Žydžiūnaitė, V., Sabaliauskas, S. (2017). *Kokybiniai tyrimai: principai ir metodai*. Vilnius: Vaga.
- Wyss, C., Mahler, S. (2021). Mythos Reflexion. Theoretische und praxisbezogene Erkenntnisse in der Lehrer*innenbildung. *Journal für LehrerInnenbildung*, 21 (1), 16–25. DOI: <https://doi.org/10.25656/01:22102>.

REFLECTIVE PEDAGOGICAL PRACTICE FOR BEGINNING STUDENTS: STUDENTS' EXPERIENCES AND OPPORTUNITIES FOR IMPROVING PRACTICE

NERINGA STRAZDIENĖ, SADA RAMANAUSKIENĖ, AIDA NORVILIENĖ
Klaipėda University (Lithuania)

Summary

As the Lithuanian educational system is changing, there is a need to monitor and analyse the situation of the pedagogical practice of future teachers and the problems that arise, and to improve the procedure of organising pedagogical practice. The article raises the issue of possibilities for improving the pedagogical practice of students at Klaipėda University, future teachers, the solution to which is based on an analysis of students' reflections.

The object of the research is the experience of the first pedagogical practice of students on the BA course in childhood pedagogy at Klaipėda University, and the possibilities for its improvement.

The aim of the research is to reveal the experience of the first pedagogical practice of students on the BA degree course in childhood education at Klaipėda University, and the possibilities for improvement on the basis of an analysis of students' reflections.

Research methods: analysis of scientific literature and documents, analysis of students' reflections, qualitative content analysis.

The findings of the study suggest that Practice 1, which takes place in the first semester, is particularly relevant and necessary at the beginning of pedagogical studies. It allows a student to appreciate the complexity of the teaching profession, to test their determination to become a teacher, to know their strengths and weaknesses, and to anticipate directions of development. After the first practice, the opinions of students starting their pedagogical studies about the teaching profession and pedagogical activity were divided into two parts: some did not change their opinion, and the other students changed their opinion about the teaching profession and pedagogical activity. Some students had a realistic view of the teaching profession, which only confirmed their opinion about the teaching profession and its activities; other students did not change their opinion about the teaching profession and its activities, but they appreciated the complexity of the teaching profession. The analysis of students' reflections highlighted three directions for self-improvement and the improvement of their professional activity: the acquisition of professional, didactic and psychological knowledge and skills; the improvement of the management of the educational process; and the improvement of their personal qualities. The self-improvement orientations of students showed an increased motivation to acquire the necessary competences for a teacher's professional activity.

To improve the organisation of student teaching practice, it is important to focus not only on the planned implementation of practice, but also on each student as a unique individual, who needs help to develop his or her personal and professional strengths. In this respect, it is important to involve the students themselves, the mentor teachers, and the practice teachers, in a process of reflection based on continuous communication and cooperation.

Features of the first placement that emerged in the students' reflections suggested ways of improving the study process and the organisation of the placement:

- The directions of students' self-improvement and the improvement of their professional activity help teachers on the study programme to design the content of the subjects taught in a targeted way and to improve it continuously.
- The aim is to orient pedagogical practices towards reflective practices, encouraging the more active involvement of students themselves, as well as teacher-mentors, teacher-tutors, and other participants in the educational process in students' reflective processes.
- Considering the suggestions made by the students on the organisation of the placement, a two-day period for the first pedagogical placement in an educational institution allows the students to model their participation in the activities of the institution and to observe both morning and afternoon educational activities.

KEY WORDS: *students, reflective pedagogical practice, students' experiences, opportunities for practice improvement.*

JEL CODES: I21, I23.

Gauta: 2024-07-15

Priimta: 2024-08-25

Pasirašyta spaudai: 2024-09-15